

Muži, ktorí si mohli vybrať

V priebehu dlhšieho obdobia som sa postupne stretol s príbehmi mužov, ktorí dosiahli v živote stav keď neboli limitovaní ekonomickými alebo inými obmedzeniami a mohli sa relatívne slobodne rozhodnúť kde sa usadiť a ako ďalej smerovať svoj život. Uvediem ich životné príbehy a rozhodnutia len v skratke a v poradí od staroveku až do nedávnej minulosti.

Achnaton (Akhenaten) - egyptský faraón 18.dynastie

Dioklecián (Diocletianus, Diocletian) - rímsky cisár

Eugen Savojský (Prinz Eugen von Savoyen) - rakúsko-uhorský šľachtic francúzskeho pôvodu

Pavol IV. Pálffy - rakúsko-uhorský gróf a uhorský palatín

Ferdinand Coburg - (Ferdinand Maximilian Karl Leopold Maria von Sachsen-Coburg und Gotha) - bulharský cár nemeckého pôvodu, narodený vo Viedni

Achnaton

nebol prvorodeným synom faraóna Amenhotepa III a preto nebol vychovávaný ako následník trónu. Vyrastal mimo hlavného mesta Téb a jeho vzdelanie bolo zamerané nábožensky tak, aby mohol v dospelosti zastávať vysoký kňazský úrad. To umožnilo jeho viac duchovnú než mocenskú orientáciu. Zlom nastal, keď jeho starší brat - následník trónu - predčasne zomrel.

Achnaton bol urýchlene pripravovaný na dedičné prevzatie moci, ale jeho formovanie už bolo silne ovplyvnené v mladšom veku. Po smrti otca sa stal neobmedzeným vládcom najbohatšej krajiny sveta. Zatiaľ čo si zmenil meno z dedičného Amenhotep IV na úplne nové: Achnaton (konajúci v prospech Atona). Celý panteón egyptských bohov nahradil jediným - Atonom - slnečným kotúčom. Aton nebol novým bohom, ale koncept jediného boha (monoteizmu) bol úplne nový. Primerane tomuto zlomovému náboženskému prístupu urobil Achnaton aj ďalší krok: vládne aj náboženské centrum Egypta sa rozhodol presunúť do novovybudovaného mesta, Achetatonu, ktoré vzniklo na jeho rozkaz a bolo zasvätené Atonovi.

Viac informácií nájdete na stránke <https://foarto.sk/achetaton/Achetaton.html>

Po smrti Achnatona sa celý koncept zrútil a Egypt sa vrátil k pôvodnému náboženstvu. Mesto Achetaton bolo opustené a všetky pamiatky na Achnatona a jeho náboženstvo boli systematicky ničené. Bol aj vymazaný z oficiálneho zoznamu faraónov. Napriek tomu, vďaka systematickej práci množstva vedcov, dielam vynikajúcich vtedajších umelcov a možno aj náhod sú dnes Achnaton, jeho manželka Nefertiti a syn Tutanchamon najznámejšími postavami egyptskej histórie. Okrem nového náboženstva a hlavného mesta Egypta priniesol Achnaton ďalšiu radikálnu zmenu. Namiesto glorifikácie moci uprednostňoval v umení zobrazovanie šťastnej rodiny.

Dioklecián

bol synom neurodzených rodičov. Narodil sa v Soline (Salona), hlavnom meste nevýznamnej rímskej provincie Dalmácia. Ako chudobný mladík vstúpil do rímskej armády. Tu úspešne kariérne postupoval. V tej dobe bol Rím veľmi oslabený a roztrieštený. Bolo pomerne bežné, že v prechodných obdobiach nestability si armáda vybrala niekoho zo svojich radov a prehlásila ho za cisára. To bol nakoniec aj prípad Diokleciána.

Nebudem rozoberať Diokleciánovu pomerne úspešnú vládu. V tomto kontexte je významný hlavne moment, keď Dioklecián v pokročilom veku pocítil, že jeho zdravie sa zhoršuje a svetská moc už nebola preňho úplne prvoradá. Ako cisár najmocnejšej krajiny sveta odstúpil, využil obrovské materiálne zdroje ktoré vlastnil a presťahoval sa do svojho rodného kraja. Neďaleko Solinu si dal vybudovať opevnený luxusný palác, kde spokojne dožil.

Viac informácií nájdete na stránke <https://foarto.sk/Dioklecián.html>

Existuje o ňom historka. Keď sa raz Rím znova otriasal v nepokojoch, navšívili Diokleciána cisárovi vyslanci s návrhom aby sa vrátil do Ríma a zachránil cisárstvo. Jeho odpoveď vraj bola: "Keby ste mohli ukázať kapustu, ktorú som vlastnými rukami zasadil, vášmu cisárovi, určite by sa neodvážil navrhnúť, aby som mier a šťastie na tomto mieste nahradil búrkami nikdy neuspokojenej chamtivosti."

Eugen Savojský

pochádzal z Francúzska. Ako najmladší syn bol predurčený pre kňazskú službu, čomu sa však neskôr vzoprel a chcel vstúpiť do armády. Či už pre jeho telesnú slabosť alebo škandály spojené s jeho matkou, kráľ mu vstup do francúzskej armády nepovolil. Východisko našiel v Rakúsku-Uhorsku.

V službách cisársko-kráľovskej armády napredoval mimoriadne úspešne, prežil viacerých vladárov a nahromadil nesmierny majetok. Jeho veliteľské schopnosti oceňoval aj sám Napoleon. Netajil sa tým, že manželstvo nie je pre vojaka, nikdy sa neoženil a jeho súkromný život bol dosť búrlivý.

Obrovský majetok vložil do luxusných sídiel v Uhorsku (kaštieľ na dunajskom ostrove Rackéve), vo Viedni (mestský palác a komplex Belvedere) a nakoniec aj pri rieke Morave (poľovnícky zámok Schlosshof a kaštieľ Niederweiden). Všetky stavby boli navrhnuté vynikajúcimi architektami tej doby a vyzdobené dielami významných maliarov, sochárov a záhradných architektov. Komplex Belvedere je dnes považovaný za klenot Viedne, kde je konkurencia luxusných sídiel naozaj veľká. Princ Eugen bol významným mecenášom umenia a podporoval viacerých umelcov európskeho významu. Na sklonku života sa venoval hlavne poľovačkám a bujarým oslavám na zámku Schlosshof. Vo Viedni sa posledných dvadsať rokov svojho života pravidelne stretával so svojou priateľkou - maďarskou grófkou Eleonore Batthyány-Strattmann.

Pavol IV. Pálffy

bol jedným zo synov Mikuláša II. Pálffyho, ale napriek tomu, že nebol prvorodeným, dosiahol najvyššie postavenie a bohatstvo zo všetkých súrodencov. Nevenoval sa vojenskej kariére, ako bolo v rodine zvykom, ale bol intenzívne aktívny v spoločenskom a politickom živote a úspešne podnikal. Získal množstvo panstiev na západnom Slovensku a aj v priľahlom Rakúsku (Marchegg). Stal sa kapitánom Bratislavského hradu a aj uhorským palatínom (zástupcom kráľa). Za svoje zásluhy a oddanosť korune získal Rád Zlatého rúna - jedno z najprestížnejších vyznamenaní v európskom priestore. Jeho posledným a najväčším projektom bola stavba paláca pod Bratislavským hradom na dnešnej Zámočkej ulici.

Viac informácií nájdete na stránke <https://foarto.sk/PalffyhoPalac.html>

Ferdinand Coburg

Rod Coburgovcov sa sériou výhodných sobášov stal extrémne vplyvným po celej Európe. Ferdinand sa narodil vo Viedni, ale v dospelosti ho osud zaviedol do Bulharska. Bola mu tam ponúknutá vláda. Ponuku aj napriek silnej skepse mocných Európy i Británie z vlastného rozhodnutia prijal. Bulharsku úspešne vládol a neskôr sa stal jeho cárom. Pre jeho pronemecké postoje bol však po porážke Nemecka v prvej svetovej vojne donútený z Bulharska odísť. Rodné Rakúsko ho tiež odmietlo prijať a tak žil na majetkoch Koháryovcov na dnešnom Slovensku. Majetky Koháryovcov získali Coburgovci už dávnejšie - ako inak: sobášom a dedením. Spravoval ich Ferdinandov brat Filip.

Po druhej svetovej vojne sa Ferdinand už v pokročilom veku a s podlomeným zdravím stiahol do rodinného sídla v Coburgu. Mimoriadne zaujímavou bola jeho posledná vôľa, proklamovaná aj verejne nápisom na jeho rakve (dodnes k videniu v rodinnej krypte v Kostole sv. Augustína v Coburgu. Na sarkofágu je zlatá tabuľka s nápisom:

Predvčerom som vládol ako cár bulharský. Včera som putoval ako vyhnanec a vodca ctiteľov prírody po celom svete. Dnes, zoslabnutý starec, odpočívam v krypte v Coburgu. Vášnivo túžiaci, aby bolo odtiaľ mojich desať kostí uložených v Zlatne, v lone slovenskej zeme...

Zlatno je malá skromná dedinka na Slovensku. Môžeme len hádať, prečo si ju bývalý mocnár Európy a svetový cestovateľ vybral za miesto posledného odpočinku. Vysvetlením môže byť fakt, že cintorín v Zlatne je situovaný tak, že je z neho výhľad na majestátnu Kráľovu hoľu. Alebo aj to, že sú tam pochované osoby, ktoré boli pre Ferdinanda veľmi dôležité. Na sklonku života cintorín viackrát navštívil.